

PRINȚUL NORVEGIAN HARALD HARDRADA ÎN SERVICIUL BIZANȚULUI(1034-1043).STRATAGEME MILITARE FOLOSITE ÎN CAMPANIA DIN SICILIA(1038-1040)

*Dr. Vasile MĂRCULEȚ**

Frate vitreg al regelui Olaf II Haraldsson, cel Sfânt (1015-1028), Harald Sigurdarson sau Sigurdsson, viitor rege al Norvegiei sub numele de Harald III Hardrada (1046-1066), la vârsta de doar 15 ani, participă la tentativa eșuată a fratelui său de a-și recăpăta tronul, încheiată cu înfrângerea și moartea lui în bătălia de la Stiklestad din 29 iulie 1030. Grav rănit, Harald rămâne ascuns până la vindecare, apoi se refugiază în Suedia unde se întâlnește cu unii dintre foștii susținători ai fratelui său (toamna 1030). În 1031, împreună cu susținătorii lui, pleacă la Novgorod, intrând în serviciul marelui cneaz de Kiev, Iaroslav I, sub a cărui autoritate se afla republica Novgorodului. Rămâne, în Novgorod, în serviciul marelui cneaz Iaroslav, până în 1034. Atras de mirajul Bizanțului, în vara acestui an, împreună cu un grup de însoțitori, Harald pleacă la Constantinopol, unde varegii conduși de prințul norvegian intră ca mercenari în serviciul basileului Mihail IV Paphlagonionos (1034-1041). Harald devine, totodată, comandat al varegilor care l-au însoțit în Imperiul Bizantin, încadrați în garda imperială. Rămâne în serviciul Bizanțului, în calitate de comandant al varegilor din garda imperială, până în anul 1043.

În serviciul Imperiului Bizantin (1034-1043). În 1034, după aproape patru ani petrecuți în slujba marelui cneaz de Kiev, Harald, atras de mirajul Bizanțului, a decis să intre în serviciul basileului de la Constantinopol. Informațiile referitoare la aceste aspecte, transmise de sursele nordice sunt extrem de sumare. Spre exemplu, *Morkinskinna*, consemnează că Harald „a navigat cu nave de război și o mare trupă la Constantinopol pentru a se întâlni cu împăratul bizantin”¹. La fel de succint înregistrează momentul *Saga regelui Harald*, care notează că prințul normand „a pornit spre Grikland(Imperiul Bizantin, n.n.) luând cu el o mare ceată de oameni. Apoi a plecat spre Mikligard(sau Miklagard, Bizanț-Constantinopol, n.n.)”². Mai sumare, decât cele prezentate sunt știrile

* Doctor în istorie; cercetător independent, <https://orcid.org/0000-0002-3409-2818>, e-mail: vasilemarculet@gmail.com.

¹*Morkinskinna. The Earliest Icelandic Chronicle of the Norwegian Kings (1030-1157)*. Translated with Introduction and Notes by Th. M. Andersson and Kari Ellen Gade, Ithaca and London, 2012, § 9 (*Morkinskinna*).

²S. Sturlusson, *Haralds saga Sigurdarsonar*, în Idem, „Heimskringla”, vol. III: „Magnús Ólafsson to Magnus Erlingsson”. Translated by Alison Finlay and A. Faulkes,

consemnate în alte izvoare provenite din aceeași regiune. Astfel, în *Fagrskinna*, se arată că după ce a stat un timp în serviciul marelui cneaz de Kiev, „Harald a devenit dornic să călătorească la Miklagard”³. În același sens se exprimă *Orkenyinga Saga*, care înregistrează faptul că „regele Harald Sigurdarson a plecat în Bizanț”⁴. În sfârșit, *Ágrip* menționează doar că din Rusia Kieveană, Harald „a plecat la Mikligard”⁵.

Informațiile transmise de izvoarele nordice sunt confirmate de autorul bizantin contemporan, Kekaumenos, care în lucrarea lui, intitulată *Strategikon*, cunoscută și ca *Sfaturi și povestiri*, acordă o atenție aparte intrării lui Harald Sigurdarson și a însoțitorilor lui în serviciul Imperiului. Acesta notează că, „deși era tânăr”, prințul norvegian „a ales să meargă să se închine împăratului, kyr Mihail”⁶. Același autor afirmă că, cel puțin, în parte, plecarea lui Harald la Constantinopol s-a datorat și mirajului exercitat de Imperiul Bizantin, astfel că acesta a ajuns să dorească „să vină să vadă așezământul romeilor, (bizantinilor, n.n.)”, respectiv modul de organizare și administrare a statului basileilor⁷.

În momentul în care Harald și oamenii lui au ajuns la Constantinopol, aici domnea un împărat „al cărui nume era Mihail Katalactus” și că „la acea vreme, împărăteasă în Constantinopol era Zoe Puternica”, se arată în *Morkinskinna*⁸. Cu un conținut asemănător, știrea se

London, 2015, § 2 (*Haralds saga*); [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga. Harald Hardradi of Norway*. Translated with an Introduction by M. Magnusson and H. Pálsson, Penguin Books, London 2005, § 2 (*King Harald's Saga*); Idem, *The Saga of Harald Sigurtharson (Hardruler)*, în S. Sturlusson, „Heimskringla. History of the Kings of Norway”. Translated with Introduction and Notes by L.M. Hollander, Austin, 2011, § 2 (*Saga of Harald*); Idem, *Saga regelui Harald*. Traducere, note și comentarii de Flavia Teoc, Cluj-Napoca, 2019, § 1 (*Saga regelui Harald*)].

³*Fagrskinna, a Catalogue of the Kings of Norway*. A Translated with Introduction and Notes by Alison Finlay, Leiden-Boston, 2004, § 51 (*Fagrskinna*).

⁴*Orkenyinga Saga. The History of the Earls of Orkney*. Translated from Icelandic and introduced by H. Pálsson and P. Edwards, London, 1978, § 21.

⁵*Ágrip af Nóregskonungasögum. A Twelfth-Century Synoptic History of the Kings of Norway*. Edited and Translated with an Introduction and Notes by M.J. Driscoll, London, 2008, § XXIII.

⁶Kékauménos, *Conseils et récits d'un gentilhomme byzantin*. Texte présenté et traduit du grec par P. Odorico, Toulouse, 2015, VII (*Conseils et récits*); [sau edițiile: Cecaumeno, *Consejos de un aristócrata bizantino Cecaumeno*. Introduccion, traduccion y notas de J.S. Codoner, Madrid, 2000, XV.8.v (*Consejos*); Kekaumenos, *Advice and Anecdotes*. English translation and commentary by Charlotte Rouche, SAWS, 2013, VII: The story of Harald (*Advice and Anecdotes*)].

⁷*Ibidem*; [sau edițiile: Cecaumeno, *Consejos*, XV.8.v; Kekaumenos, *Advice and Anecdotes*, VII: The story of Harald].

⁸*Morkinskinna*, § 9.

regăsește, atât în *Fagrskinna*, cât și în *Saga regelui Harald*. În prima din aceste două surse se precizează că „la acea vreme domnise în Miklagard împărăteasa Zoe cea Puternică, care guvernase regatul Miklagard cu șapte împărați și împreună cu ea conducea la acea vreme omul care se numea Mihail Katalaktus”⁹. Potrivit celei de-a doua, la sosirea norvegienilor, „domnea peste Grikland, împărăteasa Zoe cea Mare, împreună cu Michael Katalaktus”¹⁰.

Cuplul imperial de la Constantinopol, care guverna Imperiul Bizantin în momentul sosirii aici a prințului Harald și a însoțitorilor săi, nu erau alții decât fiica mai vârstnică a împăratului Constantinos VIII (1025-1028) și nepoata lui Basileios II și cel de-al doilea ei soț, Mihail IV Paphlagonianos, a căror domnie a început în 12 aprilie 1034. În lumina acestor realități, considerăm întemeiate opiniile acelor cercetători care datează sosirea la Constantinopol a lui Harald și a grupului de varegi condus de el în 1034, foarte probabil, în primăvara-vara acestui an, la o dată neprecizată, după 12 aprilie¹¹.

Traseul urmat de prințul norvegian și însoțitorii lui din Rusia până la Constantinopol nu este cunoscut. Câteva versuri ale skald-ului IllugiBryndaelaskald, preluate și explicate în *Morkinskinna* și în *Saga regelui Harald*, par a oferi informații interesante cu privire la ruta urmată de Harald din Rusia până în capitala Imperiului Bizantin. Primul izvor relatează că Harald „condus marșul la crângul din țara longobarzilor”, respectiv că „domnul meu mergea adesea devreme pentru a tulbura pacea francilor”, iar cel de-al doilea că „de acolo a plecat în Lombardia și apoi la Roma, iar după aceea în Apulia, de unde a pornit cu vasul și a venit la Constantinopol”¹².

Informațiile prezentate au fost interpretate de unii autori în sensul că ar indica, cu certitudine, traseul urmat de Harald și însoțitorii lui din Rusia la Bizanț¹³. Respectivii autori sunt de părere, consemnează SigfúsBlöndal, că Harald a plecat din Rusia în Wendland, apoi în Saxonia și Franța, unde a

⁹*Fagrskinna*, § 51.

¹⁰S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 3; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 3; Idem, *Saga of Harald*, § 3; Idem, *Saga regelui Harald*, § 2].

¹¹Cf. J. Marsden, *Harald Hardrada. The Warrior's Way*, Brimscombe Port, 2012, p. 91; Cf. D. Holloway, *The Last Viking. The True Story of King Harald Hardrada*, Osprey Publishing Ltd, 2021, p. 72; Cf. *The Varangian Guard. The History and Legacy of the Byzantine Empire's Elite Mercenary Unit*, Charles River Editors, e-Book, f.l., f.a., p. 27.

¹²Apud. S. Blöndal, *The Varangians of Byzantium. An aspect of Byzantine military history translated, revised and rewritten by Benedikt S. Benediks*, Cambridge-London-New York-New Rochelle-Melbourne-Sydney, 2007, p. 56, 70; *Morkinskinna*, § 9.

¹³Cf. *Ibidem*.

practicat pirateria, după care s-a deplasat în Lombardia, în nordul Italiei, de aici la Roma, apoi spre sud în Apulia și de aici mai departe, la Constantinopol¹⁴. Asemenea opinii sunt respinse de SigfúsBlöndal, care consideră, pe bună dreptate, că „*este mult mai probabil, totuși, că Harald a mers pe calea obișnuită varegă, în josul râurilor rusești și peste Marea Neagră*”, pe acea rută, cunoscută drept drumul de la varegi la greci¹⁵.

Argumentul fundamental care poate fi invocat în favoarea susținerii acestei opinii îl reprezintă câteva versuri ale skald-ului BolverkArnorsson, prezintă o imagine a Bosforului și Constantinopolului văzut dinspre Marea Neagră, de varegii ajunși aici sub conducerea lui Harald. Conform conținutului acestor versuri, „*adierea rece a împins cu putere prora neagră a navei de război de-a lungul coastei, iar corăbiile protejate de fier purtau cu mândrie tachelajul colorat. Ale Mikligardului frontoane de aur au fost văzute de faimosul nostru prinț. Marele prinț a văzut înaintea acoperișurile de aramă ale Constantinopolului. Multe corăbii faimoase s-au îndreptat spre orașul cu ziduri înalte*”¹⁶.

Spre deosebire de celelalte surse, Kekaumenos înregistrează în lucrarea lui și o însemnată știre cu privire la efectivul grupului de varegi care l-au însoțit pe Harald la Constantinopol, pentru a intra în serviciul Imperiului Bizantin. Autorul bizantin notează că Harald „*a adus cu el oști*”, mai exact o trupă formată din „*cinci sute de viteji*”¹⁷.

În continuare, atât *Morkinskinna* și *Fagrskinna*, cât și *Saga regelui Harald* realizează o prezentare succintă a evenimentelor în care s-au implicat Harold și însoțitorii lui după sosirea la Constantinopol. Vechea cronică islandeză consemnează că după ce norvegienii au fost primiți în capitala Imperiului Bizantin, Harald „*a intrat imediat în serviciul împăratului sub numele de Norobrikt*”, pentru a evita să se afle „*că era de sânge regal*”¹⁸. Mai mult, el „*a îndemnat pe toată lumea să ascundă acest fapt*”, pe motiv că la Constantinopol, „*străinii sunt ocoliți când sunt descendenți ai regilor*”¹⁹. La rândul ei, *Fagrskinna* notează succint că Harald s-a adresat cuplului imperial „*zicând că voia să ia acolo serviciu*”

¹⁴Cf. *Ibidem*.

¹⁵*Ibidem*, p. 56.

¹⁶*Morkinskinna*, § 9; S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 3; § 2; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 2; Idem, *Saga of Harald*, § 2; Idem, *Saga regelui Harald*, § 1].

¹⁷Kékauménos, *Conseils et récits*, VII; [sau edițiile: Cecaumeno, *Consejos*, XV.8.v; Kekaumenos, *Advice and Anecdotes*, VII: The story of Harald]; Cf. K. Ciggaar, *Harald Hadrada: his Expedition against the Pechenegs*, în „Balkan Studies”, 21, 1980, 2; p. 398; Cf. S. Blöndal, *op. cit.*, p. 57-58; Cf. J. Marsden, *op. cit.*, p. 91; Cf. D. Holloway, *op. cit.*, p. 72.

¹⁸*Morkinskinna*, § 9.

¹⁹*Ibidem*.

plătit cu toți oamenii săi”, solicitare care i-a fost îndeplinită fără întârziere²⁰. Potrivit relatării din saga „îndată ce a ajuns la Mikligard, Harald s-a văzut cu împărăteasa”, întâlnire în urma căreia „a intrat în serviciul ei militar, ca mercenar”²¹.

Parcurgerea acestor informații ne permite constatarea că după sosirea la Constantinopol, Harold și oamenii lui au intrat în serviciul militar al Imperiului Bizantin. Prințul norvegian și însoțitorii lui au fost încadrați în cadrul gărzii imperiale, fapt confirmat, de altfel, de o serie de știri provenite, atât din unele surse nordice, precum *Morkinskinna*, și *Fagrskinna*, cât și din unele izvoare bizantine ca *Strategikon*-ul lui Kekaumenos²². Pentru a-și ascunde descendența regală, Harald și luat numele de Norobrikt²³.

Aceleași surse conduc, totodată, la concluzia că Harald a primit de la început un post de comandă. Este dificil de precizat dacă în această fază de debut a serviciului său militar în slujba Bizanțului, Harald a primit comanda numai a unei subunități din cadrul gărzii imperiale, formată din proprii lui însoțitori sau a întregului corp de oaste. Informațiile din sursele analizate de noi sunt obscure și contradictorii cu privire la acest aspect. Chiar și așa, știrile provenite din *Morkinskinna*, și *Fagrskinna* și *Saga regelui Harald* conduc spre o asemenea concluzie²⁴.

Foarte curând după intrarea în serviciul militar al Imperiului Bizantin, în toamna anului 1034, varegii comandați de Harald participă, în cadrul forțelor imperiale comandate de generalul Georgios Maniakes, la campania navală din Marea Egee, îndreptată împotriva piraților arabi din Sicilia și Africa de Nord, care devastau insulele egeene și coasta Asiei Mici²⁵. Participarea lui Harald-Norobrikt și a varegilor de sub comanda lui la campania pe mare își află prezentarea în vechile cronicile nordice,

²⁰*Fagrskinna*, § 51.

²¹S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 3; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 3; Idem, *Saga of Harald*, § 3; Idem, *Saga regelui Harald*, § 2].

²²*Morkinskinna*, § 9; *Fagrskinna*, § 51; Kékauménos, *Conseils et récits*, VII; [sau edițiile: Cecaumeno, *Consejos*, XV.8.v; Kekaumenos, *Advice and Anecdotes*, VII: The story of Harald].

²³*Ibidem*.

²⁴Cf. S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 2; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 3; Idem, *Saga of Harald*, § 3; Idem, *Saga regelui Harald*, § 2]; Cf. *Morkinskinna*, § 9; Cf. *Fagrskinna*, § 51.

²⁵J. Skylitzès, *Empereurs de Constantinople*. Texte traduit par B. Flusin et annoté par J.-Cl. Cheynet, Paris, 2003, § Michel le Paphlagonien, 8-9, 11 (*Empereurs*); [sau ediția: J. Skylitzes, *A Synopsis of Byzantine History, 811–1057*. Introduction, Text and Notes translated by J. Wortley, Cambridge, 2010, § 19.8-9, 11 (*Synopsis*)].

*Morkinskinna*și *Fagrskinna*, precum și în *Saga regelui Harald*²⁶. În cadrul acestei campanii, varegii a operat în compunerea forțelor imperiale aflate sub comanda supremă a generalului Georgios Maniakes, numit Gyrgir în sursele nordice²⁷.

Cu prilejul campaniei navale din Marea Egee, din toamna anului 1034, Harald avea să facă, pentru prima dată din momentul intrării în serviciul Bizanțului, dovada faptului că, deși tânăr, în vârstă de 19 sau 20 de ani, era „un bărbat de o mare inteligentă și cu profundă experiență în arta războiului”²⁸. În aceste condiții, *Saga regelui Harald*, înregistrează faptul că, „toți varegii au devenit foarte atașați de el”, astfel că a fost doar o problemă de scurt timp ca Harald să devină „conducătorul recunoscut al tuturor varegilor”²⁹. Recunoașterea la care se referă sursa amintită, este, fără îndoială, una neoficială, venită din partea luptătorilor nordici din compunerea gărzii imperiale.

Considerăm, însă, că la sfârșitul campaniei navale din Marea Egee, probabil în toamna anului 1034, recunoașterea de „conducător al tuturor varegilor”, primită de Harald din partea luptătorilor nordici a fost oficializată. Acesta devenea comandant al varegilor din garda imperială. Numai așa se explică, în opinia noastră faptul că, după această dată, prințul norvegian apare neîntrerupt cu titlul de comandant al varegilor. În această calitate, Harald era ofițer al gărzii imperiale, subordonat comandantului acesteia, care purta titlul de *akoloutos*.

Sub comanda lui Harald, varegii participă la o serie campanii și acțiuni militare în cadrul cărora prințul norvegian a continuat să se remarce. Asemenea campanii au fost organizate în estul Anatoliei și Siria, în 1035-1036 sau 1036-1037, inițial sub comanda lui Georgios Maniakes, ulterior sub cea a comandantului gărzii imperiale³⁰; pentru anihilarea invaziilor

²⁶*Morkinskinna*, § 10; *Fagrskinna*, § 51; S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 3 [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 3; Idem, *Saga of Harald*, § 3; Idem, *Saga regelui Harald*, § 1].

²⁷*Ibidem*; *Ibidem*; *Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturluson, *King Harald's Saga*, § 3; Idem, *Saga of Harald*, § 3; Idem, *Saga regelui Harald*, § 2].

²⁸*Historia Norwegie*. Edited by Inger Ekrem and L.B. Mortensen. Translated by P. Fisher, Copenhagen, 2006, XV; [sau ediția: *A History of Norway and Miracles of the Blessed Óláfr*. Translated by Devra Kunin. Edited with an Introduction and Notes by C. Phlepestead, London, 2001, p. 17].

²⁹S. Sturluson, *Haralds saga*, § 3; [sau edițiile: S. Sturluson, *King Harald's Saga*, § 3; Idem, *Saga of Harald*, § 3; Idem, *Saga regelui Harald*, § 2].

³⁰*Morkinskinna*, § 9-10; *Fagrskinna*, § 51; S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 5 [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 5; Idem, *Saga of Harald*, § 5; Idem, *Saga regelui Harald*, § 2-3]; J. Skylitzès, *Empereurs*, § Michel le Paphlagonien, 8-9; [sau ediția: J. Skylitzes, *Synopsis*, § 19.8-9]; J. Zonaras, *Militärs und Höflinge im Ringen um das*

pecenege din Peninsula Balcanică din primăvara anului 1036³¹; împotriva arabilor din Sicilia, în 1038-1040, sub comanda aceluiași Georgios Maniakes³²; în 1041 sub comanda împăratului însuși, pentru înăbușirea revoltei bulgarilor, condusă de PetărDelianos³³.

Kaisertum. Byzantinische Geschichte von 969 bis 1118. Nach der Chronik des Johannes Zonaras. Übersetzt, eingeleitet und erklärt von E. Trapp, Graz-Wien-Köln, 1986, 17.15 (*Militärs und Höflinge*); [sau ediția: J. Zonaras, *Libro de los emperadores (versión aragonesa del «Compendio de historia universal», patrocinada por Juan Fernández de Heredia)*. Edición crítica y estudio de A.Á. Rodríguez. Investigación de fuentes bizantinas de F.M. García. Prólogo de A.R. Cambrón, Zaragoza, 2006, p. 280-282 (*Libro de los emperadores*)]; Matthew of Edessa, *The Chronicle of Matthew of Edessa*. Translated from the Original Armenian with a Commentary and Introduction by A.E. Dostourian. Foreword by K.H. Maksoudian, Lanham-New York-London, 1993, I.10-63; [sau ediția: Matthieu d'Édesse, *Chronique de Matthieu d'Édesse (962-1136) avec la continuation de Grégoire le Prêtre jusqu'en 1162*. Traduit en français par E. Dulaurier, Paris MDCCCLVIII, I.XLV-XLVIII].

³¹*Ibidem*, § 11; J. Skylitzès, *Empereurs*, § Michel le Paphlagonien, 9, 10; [sau ediția: J. Skylitzes, *Synopsis*, § 19.9, 10]; J. Zonaras, *Militärs und Höflinge*, 17.14; [sau ediția: J. Zonaras, *Libro de los emperadores*, p. 277-278]; Adam of Bremen, *History of the Archbishops of Hamburg-Bremen*. Translated with an Introduction and Notes by Fr. J. Tschan. With a New Introduction and Selected Bibliography by T. Reuter, New York, 2002, 3.xiii(12); [sau ediția: Adam of Bremen, *History of the Archbishops of Hamburg-Bremen*. Translated with an Introduction and Notes by Fr. J. Tschan, London, Toronto, Bombay and Karachi, 1959, 3.xiii(12)]; Cf. S. Blöndal., *op. cit.*, p. 63.

³²J. Skylitzès, *Empereurs*, § Michel le Paphlagonien, 9, 11; [sau ediția: J. Skylitzes, *Synopsis*, § 19.9, 11]; Cf. M. Amari, *Storiadei Musulmani din Sicilia*, vol. II, Firenze, 1858, p. 377; Cf. F. Chalandon, *Histoire de la domination normande en Italie et en Sicile*, t. I, Paris, 1907, p. 90; Cf. J. Shepard, *Byzantium's last Sicilian expedition: Skylitzes' testimony*, în „Rivista di Studi Bizantini e Neoellenici”, n.s. 14-16 (XXIV-XXVI), 1977-1979, p. 146-149; Cf. K. Ciggaar, *op. cit.*, p. 385-401.

³³*Ibidem*, § Michel le Paphlagonien, 15, 23, 27; [sau ediția: J. Skylitzes, *Synopsis*, § 19.15, 23, 27]; J. Zonaras, *Militärs und Höflinge*, 17.17; [sau ediția: J. Zonaras, *Libro de los emperadores*, p. 286-290]; M. Psellos, *Chronographie ou Histoire d'un siècle de Byzance (976-1077)*, t. I. Texte établi et traduit par É. Renauld, Paris, 1926, IV.XXXIX-XLIX (*Chronographie*); [sau edițiile: M. Psello, *Imperatori di Bisanzio (Cronografia)*, vol. I (*Libri I-VI* 75). Introduzione di D. DelCorno. Testocritico a cura di S. Impellizzeri. Commento di U. Criscuolo. Traduzione di Silvia Ronchey, Fondazione Lorenzo Valla, Vincenza 1984, IV.39-49 (*Imperatori di Bisanzio*); Psellus, M., *Fourteen Byzantine Rulers. The Chronographia*. Translated, With an Introduction by E.R.A. Sewter, Penguin Books, London, 1966, IV.39-49 (*Fourteen Byzantine Rulers*); Psellos, M., *Cronografia. Un veac de istorie bizantină (976-1077)*. Traducere de R. Alexandrescu. Cuvânt înainte și note de N.-Ș. Tanașoca, Iași, 1998, IV.39-49 (*Cronografia*)]; M. Attaleiates, *The History*. Translated by A. Kaldellis and D. Krallis, Cambridge, Massachusetts – London, 2012, 3.2; D. Whaley, *Þjóðólfr Arnórsson, Sexstefja*, în „Poetry from the Kings' Sagas 2: From c. 1035 to c. 1300. Skaldic Poetry of the Scandinavian Middle Ages 2”. Edited by Kari Ellen Gade, Turnhout: Brepols, 2009, p. 108-147, pe <https://skaldic.org/m.php?p=text&i=1444> (accesat: 02.07.2024); S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 1; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's*

Potrivit unor surse nordice, precum *Morkinskinna*, *Fagrskinna* și *Saga regelui Harald*, la revenirea din campania din Sicilia, un detașament format din varegi, comandat de Harald, ar fi asigurat paza și protecția unor persoane de rang înalt în timpul unui pelerinaj la Ierusalim și la Locurile Sfinte³⁴. O serie de istorici consideră că această acțiune, care rămâne destul de incertă, ar fi putut avea loc între anii 1036 și 1038. Din punctul nostru de vedere, nu poate fi exclusă nici posibilitatea ca prezumtiva deplasare în Palestina să fi avut loc între 1040 și 1041, așa cum susțin izvoarele nordice.

În 1043, în contextul intenției lui Harald de a părăsi Imperiul Bizantin, pentru a se reîntoarce în Norvegia, raporturile cu noul împărat, Constantin IX Monomachos, și soția acestuia, împărăteasa Zoe, se deteriorează. Acuzat de fapte grave este arestat și închis. Evadează din închisoare și, împreună cu un grup de însoțitori, fuge din Constantinopol și se refugiază la Kiev³⁵.

Saga, § 1; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 1; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 1]; Kékauménos, *Conseils et récits*, VII; [sau edițiile: Cecaumeno, *Consejos*, XV.8.v; Kekaumenos, *Advice and Anecdotes*, VII: The story of Harald]; Cf. Beatson, P., *Relics of the Varangians*, în „Varangian Voice”, 55, 2000, p. 14-16

³⁴*Morkinskinna*, § 13; *Fagrskinna*, § 51; S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 11-12; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 11-12; Idem, *Saga of Harald*, § 11-12; Idem, *Saga regelui Harald*, § 6]; Cf. J. Skylitzès, *Empereurs*, § Romain Argyros, 14; [sau ediția: J. Skylitzes, *Synopsis*, § 18.14]; Cf. Yahya ibn Sa'îd, *Histoire de Yahya ibn Sa'îd d'Antioche*. Édition critique du texte arabe préparée par I. Kratchkovsky et traduction française annotée par Françoise Micheau et G. Troupeau, în „Patrologia Orientalis”, t. 47, fasc. 4, nr. 212, Brepols/Turnhout, 1997, p. 531-535; Cf. Glycae, M., *Annales*, recognovit Imm. Bekkerus, Bonnae, MDCCCXXXVI, p. 583; Cf. M. Psellos, *Chronographie*, III.VIII; [sau edițiile: M. Psello, *Imperatori di Bisanzio*, III.8; M. Psellus, *Fourteen Byzantine Rulers*, III.8; M. Psellos, *Cronografia*, III.8]; Cf. F. Wüstenfeld, *Geschichte der Fatimiden-Caliphen. Nach Arabischen Quellen*, Göttingen, 1881, p. 224, 228; Cf. Schlumberger, G., *L'Épopée Byzantine à la fin du dixième siècle*, p. III. *Les porphirogénètes Zoé et Théodora. Règne des Constantin VIII, de Zoé avec son premier mari Romain III Argyros, son second mari Michel IV le Paphlagonien, son fils adoptif Michel V le Kalaphare, sa soeur Théodora son troisième mari, enfin Constantin IX Monomaque, de Théodora seule de Michel VI Stratiotikos, avènement d'Isac Comnène, 1025-1057*, Paris, MDCCCXCV, p. 23; Cf. De Lacy O'Leary, *A Short History of the Fatimid Khalifate*, London-New York, 1923, p. 191; Cf. S. Blöndal, *op. cit.*, p. 64-65; Cf. K.E.F. Thomson, *Relations between the Fatimid and Byzantine empires during the reign of the Caliph al Mustansir bi'allh, 1036-1094/427-487*, în „Byzantine and Modern Greek Studies”, 32, 2008, 1, pp. 53-54.

³⁵*Morkinskinna*, § 13; *Fagrskinna*, § 51; S. Sturluson, *Haralds saga*, § 13-14; [sau edițiile: S. Sturluson, *King Harald's Saga*, § 13-14; Idem, *Saga of Harald*, § 13-14; Idem, *Saga regelui Harald*, § 7]; Kékauménos, *Conseils et récits*, VII; [sau edițiile: Cecaumeno, *Consejos de un aristócrata*, XV.8.v; Kekaumenos, *Advice and Anecdotes*, VII: The story of Harald]; *Antiquités russes d'après les monuments historiques des Islandais et des anciens Scandinaves*, t. I, Copenhague, 1850, p. 374; t. II, Copenhague, 1852, pp. 54-55; M.

Campania din Sicilia.Cea mai amplă campanie militară la care au participat varegii din garda imperială sub comanda lui Harald, în perioada funcționării acestuia în serviciul Imperiului Bizantin, s-a desfășurat împotriva arabilor din Sicilia. Din nou comanda supremă a forțelor bizantine a fost încredințată generalului Georgios Maniakes.

Intervenția militară bizantină în Sicilia a fost efectul luptelor intestinale dintre conducătorii arabi ai insulei. În 1035, Ahmad al Akhal (*ApolphatMouchoumet*, la IoannesSkylitzes) emirul kelbit al Siciliei, aliatul imperiului, care-i acordase titlul de *magistros*, se vedea confruntat cu o puternică rebeliune a locuitorilor insulei, condusă de fratele său, Abu Hafs (*Apochaps*, la Skylitzes), situație în care a solicitat sprijinul militar al Constantinopolului. La rândul lui, Abu Hafs a cerut ajutor lui al-MuizzibnBâdis, califul zirid al Kaiwanului și stăpânitorul Ifrikiyei, care l-a trimis în Sicilia pe fiul său, emirul Abd-Allah (Abdallah)³⁶.

În 1037, un corp de oaste bizantin, comandat de Leon Ops, katepano al Italiei, desemnat de IoannesSkylitzes drept „*conducător al Longobardiei* (*αρχονταΛογγιβαρδίας*)” debarcă în Sicilia, și învinge forțele arabo-africane. După ce, în aparență, intermediază o pace între frați, demnitarul imperial revine în Italia, lăsând Sicilia la discreția lui Abd-Allah, rămas conducătorul acesteia, după asasinarea lui Ahmad al Akhal și părăsirea scenei politice, în condiții necunoscute de către Abu Hafs, care dispare din surse³⁷.

În acest context se produce campania condusă de Georgios Maniakes. În anul 1038, o forță combinată, pusă sub comanda generalului Georgios Maniakes, *patrikios*, și a lui Stephanos, *patrikios*, comandantul flotei (*ἄρχωντοῦστούλου*), cumnatul împăratului, era trimisă în Sicilia. Comanda supremă era încredințată lui Georgios Maniakes, investit

Psellos, *Chronographie*, V.XXV, XXX; [sau edițiile: M. Psellus, *FourteenByzantineRulers*, 5.25, 30; M. Psello, M., *Imperatori di Bisanzio*, V.25, 30; M. Psellos, *Cronografia*, V.25, 30]; Cf. Al. M. Filipčuk, *Harald Sigurdsson i russko-vizantijskaijavojna 1043 g.*, în „Slověne”, 1, 2024, p. 194-201; Cf. G.G. Litavrin, *Psell o pričinachposlednegopochodaruskich na naKonstantinopol b 1043 g.*, în „VizantijskijVremennik”, XXVII, 1967, p. 83; Cf. A. Poppe, *La dernièreexpéditionrusse contre Constantinople*, I, în „Byzantinoslavica”, XXXII, 1971, 1, pp. 25-28; R. Scheel, *SkandinavienundByzanz*.

BedingungenundKonsequenzenmittelalterlicherKulturbeziehungen, Teil 1, Göttingen-Bristol, 2015, p. 51, 110, 115, 156, 303, 317, 637.

³⁶J. Skylitzès, *Empereurs*, § Michel le Paphlagonien, 9, 11; [sau ediția: J. Skylitzes, *Synopsis*, § 19.9, 11]; Cf. M. Amari, *op. cit.*, p. 377; Cf. F. Chalandon, *op. cit.*, p. 89.

³⁷*Ibidem*; [sau ediția: J. Skylitzes, *Synopsis*, § 19.9, 11]; Cf. *Ibidem*; Cf. F. Chalandon, *op. cit.*, p. 90; Cf. J. Shepard, *Byzantium'slast Sicilian expedition: Scylitzes' testimony*, în „Rivista di Studi Bizantini e Neellenici”, n.s. 14-16 (XXIV-XXVI), 1977-1979, p. 146-149.

strategosautokrator (στρατηγὸς αὐτοκράτωρ)³⁸. În componența forțelor imperiale, alături de soldații bizantini fuseseră și recrutați și mercenari, varegi, ruși sau normanzi.

Contrar datării lui Ioannes Skylitzes, care afirmă că începutul campaniei bizantine în Sicilia s-a produs în anul 1036, alte surse prezintă știrea sigură că aceasta a debutat abia în anul 1038³⁹. Nu insistăm asupra desfășurării operațiunilor militare. Precizăm doar faptul că forțele bizantine, comandate de Georgios Maniakes, au debarcat în sudul Italiei, la Reggio, și de aici au traversat strâmtoarea Messina în Sicilia. În urma unor strălucite operațiuni militare, forțele imperiale reiau Messina (1038), înfrâng trupele africane la Rametta, obțin o victorie categorică asupra arabilor la Troina, apoi ocupă Siracuza (vara 1040).

Campania avea să fie, însă, compromisă de o intrigă de palat, determinată de destituirea amiralului Stephanos de către Georgios Maniakes, în urma căreia generalul bizantin este rechemat la Constantinopol, acuzat de conspirație și încarcerat (1040). Rezultatul nefericit al îndepărtării lui Georgios Maniakes de la comandă este semnificativ sintetizat de Mihail Attaleiates, care conchide că dacă Georgios Maniakes nu ar fi fost „*înlăturat din poziția sa și dacă războiul nu ar fi fost încredințat altora, acea insulă ar fi acum sub stăpânirea romeilor*”⁴⁰. În acest context, în 1040, campania siciliană lua sfârșit.

Izvoarele nordice care prezintă evenimentele militare din timpul desfășurării acestei campanii își concentrează atenția exclusiv pe acțiunile varegilor și ale lui Harald Hardrada pe care, în același stil encomiastic, îl prezintă drept artizanul incontestabil al victoriilor bizantine. Sursele care transmit respectivele informații sunt aceleași trei la care am recurs până în prezent, *Morkinskinna*, *Fagrskinna* și *Saga regelui Harald*.

Spre deosebire de izvoarele nordice, care susțin participarea varegilor la campania din Sicilia, încă din debutul acesteia, Kekaumenos lasă să se înțeleagă că lucrurile au stat puțin altfel, și că luptătorii nordici au intrat în compunerea forțelor bizantine care operau pe insulă la ceva timp

³⁸*Ibidem*, § Michel le Paphlagonien, 9; [sau ediția: J. Skylitzes, *Synopsis*, § 19.9]; Cf. W. Felix, *Byzanz und die Islamischewelt in fruheren 11. Jahrhundert. Geschichte des Politischen Beziehungen von 1001 bis 1055*, Wien, 1981, p. 207.

³⁹*Annales Lupi Protospatharii*, în „The AnnalesBarensesandtheAnnales Lupi Protospatharii”. CriticalEditionandCommentaryby W.J. Churchill, Toronto, 1979, § 133; Cf. J. Skylitzès, *Empereurs*, § Michel le Paphlagonien, 11; [sau ediția: J. Skylitzes, *Synopsis*, § 19.11]; Cf. J. Shepard, *op. cit.*, p. 146; Cf. A. Kaldellis, D. Krallis, *Notes to the Translation*, în M. Attaleiates, „The History”. Translated by A. Kaldellis and D. Krallis, Cambridge, Massachusetts – London, 2012, p. 595, n. 7.

⁴⁰M. Attaleiates, *op. cit.*, 3.1.

după declanșarea operațiunilor militare. Astfel, autorul bizantin consemnează explicit că împăratul „*l-a trimis, cu oștile sale, în Sicilia*”, pe Harald „*căci armata romeie era acolo, atacând insula*”⁴¹.

Revenind la sursele nordice, în acest punct al demersului nostru considerăm necesar să facem două precizări, cu privire la știrile transmise de acestea referitoare la acțiunile întreprinse de Harald în timpul campaniei. Prima este aceea că informațiile cuprinse în izvoarele nordice sunt inegale ca valoare, din punctul de vedere al conținutului lor. A doua o reprezintă constatarea că niciuna din respectivele informații transmise de sursele nordice nu se regăsește în alte surse și, în consecință, nu este confirmată explicit de niciuna dintre ele. Avem aici în vedere, în primul rând, izvoarele bizantine.

Morkinskinna ne transmite interesanta știre că încă înaintea plecării în campanie, împăratul, Georgios Maniakes și Harald au stabilit modul în care urma să fie împărțită prada luată. Conform acestei împărțiri, basileului îi revenea „*o sută de mărci pentru fiecare corabie*” echipată pentru campanie, ceilalți urmând „*să păstreze oricât era în plus*”⁴².

După cum se știe, în epoca desfășurării evenimentelor analizate de noi marca avea o greutate cuprinsă între 196 și 280 g⁴³. Reiese de aici că numai împăratului i-ar fi revenit, în cazul victoriei, o cantitate cuprinsă între 19, 6 și 28 kg de metal nobil de fiecare vas echipat, ceea ce înseamnă că se estima luarea unor prăzi consistente. O asemenea estimare devine absolut veridică dacă avem în vedere faptul semnalat de *Morkinskinna*, absolut veridic de altfel că Sicilia era „*un tărâm mare*”, cu o civilizație urbană extrem de dezvoltată, caracterizată prin funcționarea pe teritoriul său a „*multor orașe mari*”⁴⁴.

În legătură cu campania din Sicilia, izvoarele nordice, *Morkinskinna*, *Fagrskinna* și *Saga regelui Harald* prezintă mai multe stratageme militare imaginate și puse în aplicare de Harald Hardrada în timpul desfășurării operațiunilor militare. Acestea au vizat cucerirea unor orașe sau cetăți puternic fortificate. Care au fost respectivele orașe și cetăți, niciunul din izvoarele de care dispunem nu menționează.

Cu privire la respectivele stratageme, două aspecte atrag, în mod deosebit, atenția. Primul este acela că numărul celor prezentate diferă de la o

⁴¹Kékauménos, *Conseils et récits*, VII; [sau edițiile: Cecaumeno, *Consejos*, XV.8.v; Kekaumenos, *Advice and Anecdotes*, VII: The story of Harald].

⁴²*Morkinskinna*, § 11.

⁴³Mark, în „*Meyers grosses Konversations-Lexikon. Ein Nachschlagewerk des allgemeinen Wissens*”, 13 Bd. „*Lyrik bis Mitterwurzer*”, Leipzig und Wien, 1906, p. 317.

⁴⁴*Morkinskinna*, § 11.

sursă la alta, iar al doilea că respectivele stratageme nu sunt prezentate în aceeași ordine în toate izvoarele menționate.

O primă stratagemă este înregistrată doar în *Morkinskinna* și în *Saga regelui Harald*. Aceasta, susține *Morkinskinna*, a fost pusă în aplicare la asediul unui „oraș grozav, atât în ceea ce privește mărimea populației, cât și bogăția comorilor”, cetate care „a rezistat cu ferm și a fost greu de străpuns, astfel că nu au reușit nimic”⁴⁵. Orașul, consemnează și *Saga regelui Harald*, „era atât populat și construit atât de puternic încât nu existau șanse să poată fi luat cu asalt”⁴⁶.

În schimbul angajamentului luat de Georgios Maniakes, ca după cucerirea orașului, Harald urma să poată alege „trei lucruri”, pe care le va dori el, acesta a pus la cale următoarea stratagemă, inspirată de faptul că „poziția terenului era de așa natură încât un râu curgea pe lângă oraș”⁴⁷. Mai detaliat, *Saga regelui Harald*, completează informațiile referitoare la poziția orașului precizând că acesta era construit pe „o câmpie netedă și dificilă”⁴⁸.

Pentru a-și pune în aplicare planul, continuă narațiunea *Morkinskinna*, Harald s-a deplasat în câmp cu „șaizeci de oameni care nu se vedeau din oraș”, care au „măsurat fundația” zidului „pentru a judeca la ce adâncime ar trebui să sape” deoarece intenția lor era „să facă un tunel direct sub sala principală” a fortăreței⁴⁹. În acest scop, comandantul vareg și-a împărțit oamenii în trei grupuri, cu câte un număr de douăzeci de membri fiecare. Apoi, „douăzeci de oameni au început să sape, iar alți douăzeci să scoată pământul”, în timp ce membrii celui de-al treia grup, singurul vizibil din oraș, „au aruncat tot pământul în râu”, fără ca acest lucru să poată fi observat de apărătorii cetății din cauza distanței mari⁵⁰.

Saga regelui Harald, completează aceste informații aceste informații cu precizarea că „Harald le-a spus oamenilor săi să sape un tunel într-un loc unde un pârâu curgea printr-o râpă adâncă care nu se vedea din oraș”⁵¹. Munca la săparea tunelului a fost una extrem de dificilă și de îndelungată, astfel că „s-au chinuit la asta, în ștafete, zi și noapte”, timp în

⁴⁵*Ibidem*.

⁴⁶S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 7; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 7; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 7; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 4].

⁴⁷*Morkinskinna*, § 11.

⁴⁸S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 7 [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 7; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 7; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 4].

⁴⁹*Morkinskinna*, § 11.

⁵⁰*Ibidem*.

⁵¹S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 7 [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 7; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 7; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 4].

care, pentru a distra atenția apărătorilor de la munca lucrătorilor la tunel, „restul trupelor obișnuia să mășăluiască spre oraș în fiecare zi” obligându-i pe asediați „să ia poziție pe creneluri și să schimbe lovituri cu atacatorii”⁵².

Din relatarea făcută de *Morkinskinna* reiese că varegii au fost obligați să sape mai multe tuneluri până au reușit să atingă locul preconizat pentru ieșirea în cetate. Numai așa se explică în opinia noastră menționarea faptului că „au făcut tuneluri sub oraș până au ajuns la locul potrivit, după cât și-au dat seama”⁵³.

Morkinskinna susține că odată finalizat tunelul pe lungimea lui Harald și-ar fi sfătuit oamenii „să săpăm în sus până unde credem că putem ajunge într-o casă din oraș”, dar i-a atenționat, totodată, să fie precauți și „să nu ieșim la suprafață înainte de a fi cu toții înarmați și pregătiți”⁵⁴.

Desfășurarea evenimentelor este prezentată aproape identic, cu unele detalii în plus sau puțin diferite de cele transmise de vechea cronică islandeză, și de *Saga regelui Harald*. Din acest izvor aflăm că atunci când Harald a considerat că tunelul „era atât de lung încât se stindea acum chiar în interiorul zidurilor, le-a spus trupelor sale să se înarmeze și ele”⁵⁵.

În întreprinderea lui, comandantul varegmiza, mai ales pe elementul surpriză, fapt pe care la dezvăluit luptătorilor săi precizând că „dacă izbucnirea noastră merge bine, s-ar putea ca cei care sunt prezenți să fie mai degrabă uimiți și înspăimântați când vor vedea bărbați venind spre ei dintr-o dată, din pământ”, astfel că el și-a îndemnat luptătorii „hai și noi îmbrăcați în așa fel încât să-i împiedicăm să ghicească, căci bănuiesc că există o mulțime de oameni care se așteaptă ca alte creaturi decât oamenii să iasă din pământ”⁵⁶.

A urmat apoi atacul asupra cetății, prezentat cu destule detalii de vechea cronică islandeză. Acesta consemnează că odată tunelul finalizat, „întreaga armată s-a înarmat acum”, și că „toată lumea și-a pus coiful, cu excepția acelor oameni care au fost desemnați să termine ultima săpătură spre suprafața pământului până când totul era gata”⁵⁷. Din nou, susține, respectiva sursă, „cu înțelepciunea și buna sa planificare”, Harald a făcut în așa fel încât „a aranjat străpungerea cu atâta măiestrie încât au ieșit într-o

⁵²*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 7; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 7; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 4].

⁵³*Morkinskinna*, § 11.

⁵⁴*Ibidem*.

⁵⁵S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 7 [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 7; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 7; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 4].

⁵⁶*Morkinskinna*, § 11.

⁵⁷*Ibidem*.

sală pietruită din cetate, unde nu erau mulți bărbați care să li se opună”, astfel că *„cea mai mare parte a armatei a trecut prin tunelul de sub oraș, deși nu au putut ieși toți deodată”*⁵⁸. Potrivit informațiilor transmise de *Saga regelui Harald*, atacul împotriva cetății, a debutat *„chiar înainte de ziuă”*, când atacatorii au înaintat până *„la capătul îndepărtat”* al tunelului, unde *„au săpat în sus până au lovit lespezi puse în var”*, ajungând, astfel, sub podeaua *„unei săli construite din piatră”*⁵⁹.

Pentru a spori impactul loviturii, precum și dezorientarea și teama apărătorilor, Harald și-a instruit oamenii *„să scoată un urlat și să producă cel mai îngrozitor sunet pe care l-au fi putut”*⁶⁰. Inițial, continuă *Morkinskinna* relatarea desfășurării atacului, *„pe măsură ce coifurile întunecate au început să iasă din pământ spre ei, bărbații au fost foarte uimiți”*, mai ales că le era foarte greu să perceapă realitatea, deoarece *„înăuntru era destul de întuneric”*, pentru a vedea ce se întâmplă cu adevărat⁶¹. Confrunțați cu atacul surprinzător al varegilor a căror apariție în interiorul cetății nu și-o puteau explica asediații *„care puteau au luat-o la fugă și s-au împrăștiat prin oraș cu strigăte și strigăte de alarmă”*, susținând speriați că *„demonii au ieșit din pământ și i-au ucis pe toți cei pe care i-au găsit”* și afirmând că asediații *„erau atât de vrăjitori încât i-au chemat pe diavolii din pământ pentru a-și ucide dușmanii”*, fapt care a condus la instaurarea unei teribile panici în oraș⁶². Luptătorii varegi *„au pătruns prin podea și au intrat în hol”*, unde se aflau *„mulți dintre orășeni, care stăteau mâncând și bând”*, care au fost *„luați complet prin surprindere”*, în momentul în care *„varegii s-au aruncat asupra lor deodată cu săbiile scoase, ucigându-i pe unii dintre ei, în timp ce alții au reușit să fugă”*⁶³. În acest punct al relatării, saga ne oferă câteva știri referitoare la modul de acțiune al varegilor și obiectivele lor militare imediate. Aflăm, spre exemplu, că în timp ce unii dintre luptătorii varegi *„i-au urmărit”* pe cei care fugeau, *„alții au capturat porțile orașului și le-au deschis”*, acțiune în urma căreia *„corpul principal al armatei s-a revărsat în cetate”*, situație în care *„orășenii au fost înfrânți”*⁶⁴.

⁵⁸*Morkinskinna*, § 11.

⁵⁹S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 7; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 7; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 7; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 4].

⁶⁰*Morkinskinna*, § 11.

⁶¹*Ibidem*.

⁶²*Ibidem*.

⁶³S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 7; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 7; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 7; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 4].

⁶⁴*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 7; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 7; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 4].

Curând însă bătălia s-a transformat într-o confruntare sângeroasă deoarece susține *Morkinskinna*, „când cel mai mare tumult s-a stins” și asediații au înțeles „ce se întâmplă și cu ce trucuri s-au confruntat, cei mai buni și cei mai îndrăzneți războinici și-au pus mâna pe arme și s-au apărut”, dar întrucât și Harald și varegii de sub comanda lui „nu erau mai puțin pregătiți de luptă, orașenii au început să cadă ca vitele măcelărite”⁶⁵. În final, confruntarea s-a încheiat cu victoria forțelor varege pătrunse în cetate, dintre asediați „cei care și-au putut salva viața au căutat să scape. Unii s-au predat și au depus jurământ de credință”, iar învingătorii au prădat cetatea după bunul lor plac⁶⁶. Victoria forțelor bizantine este confirmată și de *Saga regelui Harald*, care consemnează că mulți dintre asediați „au implorat milă, care a fost acordată tuturor celor care s-au predat”, iar comandantul varegilor a capturat „acest oraș și, odată cu el, un mare tezaur ca pradă”⁶⁷.

O a doua stratagemă la care a recurs Harald pentru cucerirea unei noi cetăți este prezentată în *Morkinskinna* și *Fagrskinna*. Nivelul informațiilor transmise în cele două diferă semnificativ din punct de vedere calitativ. În timp ce *Morkinskinna* oferă o variantă mai detaliată, știrile transmise de *Fagrskinna* sunt mult mai sumare, mai rezumative.

Conform știrilor transmise de *Morkinskinna*, în continuarea campaniei din Sicilia, forțele bizantine „au asediat un alt oraș care era și mai mare și mai greu de subjugat”, decât cel cucerit prin stratagama prezentată anterior⁶⁸. Conștient de acest lucru, mai ales, că recurgerea la săparea unor tuneluri sub zidurile cetății nu mai era o acțiune care să le asigure succesul, asediații fiind avertizați asupra acestui lucru, pentru a se mai lăsa păcăliți, Harald a pus la cale o altă stratagemă, bazată pe resursele naturale din zonă.

Studierea atentă a elementelor naturale din zonă i-a permis lui Harald să observe că pe câmpurile din jurul orașului creșteau „copaci frumoși cu crengile robuste în floare, ca o pădure mică” și că păsările care aveau cuiburile în cetate „plecau mereu din oraș și zburau acolo în timpul zilei” pentru a căuta hrană și „zburau înapoi seara să doarmă acolo unde aveau cuiburi, aici și acolo, pe acoperișurile de paie ale orașului”⁶⁹. Harald a mai observat, de asemenea, că „este un iaz aici aproape de oraș” în jurul

⁶⁵*Morkinskinna*, § 11.

⁶⁶*Ibidem*.

⁶⁷S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 7; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 7; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 7; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 4].

⁶⁸*Morkinskinna*, § 12.

⁶⁹*Ibidem*.

căruia se forma „un lut” care „se numește «bitum»”⁷⁰. Aceste elemente aveau să constituie factorii de bază ai stratagemei sale pentru cucerirea orașului.

Harald, relatează în continuare *Morkinskinna*, a prezentat apoi oamenilor săi stratagema pusă la cale. Potrivit consemnării din acest izvor, șeful vareg le-a spus oamenilor săi că „ar trebui să alegem câțiva bărbați din fiecare trupă”, atenționându-i, însă, acest lucru trebuie făcut „în așa fel încât orășenii să nu observe reducerea” numerică a unităților militare afectate de această măsură⁷¹.

Concomitent, pentru a distra atenția asediaților, ceilalți militari urmau „să schimbe glume cu orășenii”, care-i ironizau pentru ineficiența asediului, „așa cum au făcut ei zilele anterioare și bănuiesc că vor crede că atacul vostru nu va fi unul semnificativ”, astfel că „ar trebui să vă expuneți la un pericol minim”⁷². Totodată, el a dat dispoziții celor selectați „să strângă lutul de lângă lac, care se numește «bitum»” și să îl frământa „noaptea fără să știe orășenii”, deoarece când este prelucrat acesta „va deveni ca mortarul cu care oamenii construiesc, în general, orașe”⁷³.

Odată stabilite aceste detalii, Harald avea să se prezinte soldaților implicați în realizarea stratagemei fazele acesteia. Într-o primă fază, preciza el, „vom freca cu mortar copacii din afara orașului, care va deveni tare ca piatra când se va usca. Pe deasupra vom freca mortar umed”, exprimându-și convingerea fermă că „cu acest dispozitiv vom doborî mare oraș”⁷⁴.

În următoarea fază a stratagemei concepute, Harald stabilea că „aceia dintre bărbații noștri care sunt cei mai familiari cu păsările vor trece la acțiune”, urmând să captureze păsările care ajungeau în situația „să nu găsească așa ușor să-și desprindă picioarele de crengile acoperite cu lut umed”, astfel că „dacă putem pune mâinile pe păsărilele orășenești”, continua el să-și îndrume soldații, „s-ar putea să găsim o cale de a captura și păsările mai mari și mai viguroase”⁷⁵.

Punerea în aplicare a planului conceput de Harald a condus la rezultatele scontate. Ca urmare, „păsările s-au lipit repede de copaci când au venit după mâncare” iar soldații desemnați în acest scop „au capturat multe păsări mici cu acest procedeu”⁷⁶.

⁷⁰*Ibidem.*

⁷¹*Ibidem.*

⁷²*Ibidem.*

⁷³*Ibidem.*

⁷⁴*Ibidem.*

⁷⁵*Ibidem.*

⁷⁶*Ibidem.*

Fagrskinna, care prezintă desfășurarea evenimentelor referitoare acțiunea lui Harald, abia de la sfârșitul cele de-a doua faze a stratagemei concepută de șeful vareg, confirmă succesul înregistrat în această etapă de desfășurare a stratagemei. Sursa precizează că „*păsărarilor lui au prins cu var păsările mici care cuibăreau în oraș și zburau ziua în pădure pentru a găsi mâncare*”⁷⁷.

Capturarea păsărilor, care „*vor lua parte la cucerirea noastră a orașului*”, conform afirmației pe care *Morkinskinna* i-o atribuie lui Harald, i-a permis acestuia să treacă la punerea în aplicare a următoarei faze a stratagemei concepute pentru ocuparea cetății. Acesta și-a instruit oamenii să adune „*niște lemn rășinos și foarte inflamabil*”, care să fie aprins cu „*un mic foc adăugând în el sulf și înglobându-i ceară*”, apoi respectiva încărcătură incendiară avea să fie prinsă „*pe spatele păsărilor în așa fel încât să nu fie prea greoaie pentru a zbura*”, iar la sosirea nopții acestea urmau să fie eliberate „*toate deodată, fiecare cu încărcătura ei*”, deoarece, conchidea el, „*bănuiesc că vor zbura spre locuințele lor și cuiburile lor din oraș, așa cum sunt obișnuite*”⁷⁸.

Când pregătirile au fost terminate, așa cum poruncise Harald, iar păsările au fost eliberate. Acestea, susține vechea cronică islandeză, „*au zburat la cuiburile și la puii lor*”, dar întrucât „*multe dintre casele în care păsările și-au făcut cuiburi erau acoperite cu paie*”, în curând un violent incendiu a izbucnit în cetate, deoarece, „*nu a durat mult până când focul le-a aprins penele, iar apoi înăuntru paiele și casele în sine*”, și astfel s-a produs „*o mare incendiere în oraș*”⁷⁹.

În termeni mult mai succinți, etapa incendierii orașului, prin intermediul păsărilor, din stratagema lui Harald, este prezentată și de *Fagrskinna*. Referitor la aceste aspecte sursa relatează că „*Harald avea așchii rășinoase de brad legate de spatele păsărilor și au fost turnate peste ele ceară și sulf*”⁸⁰. Eliberate din captivitate, toate păsările, care aveau prinse pe spate acele mănunchiuri din crenguțe de brad aprinse, „*au zburat deodată în oraș către puii lor*”⁸¹. Foarte curând, însă, în cetatea avea să izbucnească „*un incendiu provocat de păsări*”, așa cum concepuse Harald, căci, deși fiecare transporta „*doar o mică încărcătură de foc, totuși au dat foc clădirilor, care erau acoperite cu stuf*”, astfel că „*o casă a luat foc de la alta și apoi tot orașul*”⁸².

⁷⁷*Fagrskinna*, § 51.

⁷⁸*Morkinskinna*, § 12.

⁷⁹*Ibidem*.

⁸⁰*Fagrskinna*, § 51.

⁸¹*Ibidem*.

⁸²*Ibidem*.

Concomitent cu declanșarea incendiului, asediatorii, bine înarmați, au întreprins „*un asalt viguros asupra orașului*”, în timp ce „*orășenii, care erau în încurcătură neputând explica incendiul, au fost obligați să se apere, atât împotriva focului, cât și a atacului armat*”, astfel că nu au fost capabili „*să le controleze pe amândouă*”⁸³. Această situație favorizantă a fost valorificată cu promptitudine de atacatori care „*au reușit acum să facă o breșă mare în zid*” și, înainte ca apărătorii să-și dea seama, aceștia „*se aflau în oraș și bătălia izbucnise*”, transformându-se rapid „*într-un măcel*”, ceea ce a făcut să nu dureze mult „*până când orășenii și-au pierdut curajul în fața unei astfel de superiorități și s-au predat*”⁸⁴.

În situația fără ieșire în care ajunseseră, conchide *Morkinskinna*, „*aceiași oameni care se adresaseră anterior lui Norobrikt și oamenilor lui atât de trufaș*” au ajuns în urma derulării acestor evenimente nefavorabile „*plini de durere și anxietate*” și, în consecință, „*cu umilință și blândețe au implorat milă*”, și, prin urmare, „*s-au predat și au acceptat un armistițiu*”⁸⁵. Același deznodământ este consemnat și de *Fagrskinna*, care susține că aflați într-o asemenea situație disperată, „*oamenii, care mai înainte îi vorbiseră cu trufie și jignitor lui Harald, au ieșit smeriți și au cerut milă cu îngrijorare și cu frică*”⁸⁶. În plus, *Morkinskinna* mai susține că după ce locuitorii cetății „*s-au predat și au acceptat un armistițiu*”, Harald „*a găsit mijloace să stingă incendiul*”, precum și faptul că în urma ocupării acestui oraș, soldații bizantini „*au capturat bogății mult mai mari decât în cel precedent*”⁸⁷.

O altă stratagemă, utilizată în scopul ocupării unei alte cetăți, este prezentată numai în *Saga regelui Harald*. În saga este consemnată interesanta știre că această stratagemă a fost povestită în Islanda de doi insulari din garda imperială, Halldor Snorrason și Ulf Ospaksson, care au participat, la campanie sub comanda lui Harald. Aceștia, subliniază saga „*erau amândoi cei mai puternici dintre bărbați și luptători foarte îndrăzneți*” și, foarte important, „*cei mai dragi lui Harald*”⁸⁸. Raporturile strânse ale acestora cu Harald, la care face trimitere saga, ne determină să-i considerăm ofițeri inferiori subordonați șefului vareg.

Conform știrilor transmise de *Saga regelui Harald*, respectivul oraș „*a fost cel mai mare și mai puternic dintre ele pe toți, precum și cel mai*

⁸³*Morkinskinna*, § 12.

⁸⁴*Ibidem*.

⁸⁵*Ibidem*.

⁸⁶*Fagrskinna*, § 51.

⁸⁷*Morkinskinna*, § 12.

⁸⁸S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 8; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 8; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 8; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

bogat și mai populat” fiind, totodată, „înconjurat de șanțuri uriașe”, ceea ce i-a permis lui Harald să înțeleagă și i-a întărit convingerea că „nu poate fi biruit prin aceleași stratageme ca și orașele anterioare”⁸⁹. Confruntate cu asemenea condiții de luptă nefavorabile, forțele imperiale „au asediat orașul multă vreme fără să înregistreze vreun succes împotriva lui”⁹⁰.

Asalturile eșuate ale forțelor bizantine au ridicat moralul și au dat curaj asediaților, care, relatează saga, au devenit foarte îndrăzneți. Aceștia, susține sursa amintită, când au văzut asta, după ce „și-au pus șirurile de soldați pe zidul orașului”, au mers până acolo cu îndrăzneala încât „și-au deschis porțile și au strigat către varegi, îndemnându-i și spunându-le să vină acum în oraș” și, ironizându-i pentru lipsa de curaj, îi batjocoreau spunându-le „că nu sunt mai buni la luptă decât găinile”⁹¹.

Harald și-a îndemnat oamenii la reținere în fața provocărilor asediaților. Le cerea acest lucru întrucât era conștient de faptul că un atac asupra orașului nu ar avea nici un rezultat favorabil, deoarece asediații „vor putea folosi armele împotriva noastră care suntem jos sub picioarele lor” și chiar dacă „vom intra în oraș cu câțiva oameni”, sublinia el, apărătorii „vor putea să-i închidă pe aceștia înăuntru, iar pe ceilalți să ne țină afară, pentru că au un control complet asupra porților orașului”⁹².

În consecință, Harald le explica luptătorilor săi că „vom riposta prin a le arăta același dispreț și-i vom lăsa să vadă că nu avem cât de cât frică de ei”⁹³. În acest scop, el le indica ofițerilor săi modul de acțiune al varegilor, precizându-le că oamenii lor trebuiau să iasă în câmpul din fața cetății, „cât mai aproape de oraș”, fiind însă atenți „să nu intre în raza de acțiune a săgeților” apărătorilor cetății, precum și faptul că toți participanții la operațiunea concepută de el nu trebuiau „să meargă neînarmați” și să organizeze diverse jocuri sportive pentru a le arăta apărătorilor „că trupele lor nu ne provoacă cea mai mică îngrijorare”⁹⁴.

Prelungirea stratagemei cu jocurile timp de câteva zile în care varegii le-au arătat apărătorilor cetății că nu sunt preocupați de ei, le-a indus

⁸⁹*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 8; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 8; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 4].

⁹⁰*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 8; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 8; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 4].

⁹¹*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 8; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 8; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 4].

⁹²*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 8; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 8; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 4].

⁹³*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 8; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 8; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 4].

⁹⁴*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 8; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 8; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 4].

acestora un nejustificat sentiment de siguranță. În consecință, au început „să afișeze mai multă îndrăzneală”, astfel că aceștia nu numai că „au urcat neînarmați pe zidurile orașului”, ba mai mult chiar „au lăsat porțile orașului deschise în acest timp”⁹⁵. Era ceea ce au așteptat varegii, care într-una din zile s-au dus „la jocurile lor cu săbiile sub mantie și coifurile sub glugă”, iar când au observat că orășenii nu bănuiau nimic, au „apucat repede armele și au alergat spre porțile orașului”⁹⁶.

Surpriza pe care au scontat nordicii nu s-a produs, deoarece apărătorii cetății, când i-au văzut îndreptându-se spre porți, au ieșit în întâmpinarea lor „complet înarmați”, angajându-se în luptă cu aceștia, ceea ce a condus la o confruntare violentă „la porțile orașului”⁹⁷. Lipsiți de scuturi, varegi au suferit pierderi considerabile, mulți fiind răniți sau uciși. Situația atacatorilor, care asaltau zidurile, devenise cu atât mai dificilă cu cât apărătorii „urcaseră acum pe zidurile orașului și trăgeau cu săgeți și aruncau pietre asupra lor”, ceea ce a avut ca urmare angajarea unei „bătălii aprige”⁹⁸. Nu mai puțin dificilă era situația varegilor care luptau pentru ocuparea porților orașului deoarece ajutorul pe care trebuiau să-l primească de la trupele de întărire, comandate de Harald însuși, „venea mai încet decât și-ar fi dorit”⁹⁹.

Odată sosite sub zidurile cetății, forțele varege s-au angajat într-o luptă violentă pentru a pătrunde în oraș. Bătălia, care s-a încheiat cu victoria lor și cu cucerirea orașului „a fost aprigă”, în timpul ei unul din cei doi colaboratori apropiați ai lui Harald, anume Halldor Snorrason, „a fost grav rănit primind o tăietură mare pe față, care l-a desfigurat pe viață”¹⁰⁰.

O altă fortăreață, care potrivit unor surse nordice, ar fi fost cucerită tot printr-o stratagemă concepută de Harald și pusă în aplicare de forțele bizantine, îndeosebi de varegii din gardă, a patra, potrivit enumerării realizate de *Saga regelui Harald*, „era cea mai mare dintre toate cele care

⁹⁵*Ibidem*, § 9; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 9; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 9; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

⁹⁶*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 9; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 9; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

⁹⁷*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 9; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 9; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

⁹⁸*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 9; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 9; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

⁹⁹*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 9; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 9; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

¹⁰⁰*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 9; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 9; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

au fost deja descrise”¹⁰¹. Orașul, continuă saga prezentarea acestuia, era „construit atât de puternic încât nu vedeau nicio posibilitate de a-l putea asalta”¹⁰². Ca urmare, forțele imperiale au recurs la instaurarea unei blocaje totale asupra orașului, astfel încât „să nu poată fi transportate provizii în oraș”, în speranța că foamea îi va obliga, în cele din urmă, pe asediați să se predea¹⁰³.

Știrile transmise de *Saga regelui Harald*, cu privire la puternicele fortificații ale orașului, a capacității lui de apărare și a dificultăților luării cu asalt a zidurilor sau a unui asediu, își află confirmarea, direct sau indirect, în informațiile cuprinse în celelalte surse nordice utilizate de noi. Spre exemplu, *Morkinskinna* face acest lucru, atât indirect prin redarea unui așa-zis dialog dintre Georgios Maniakes și Harald, în care primul recomandă întreruperea campaniei și revenirea la Bizanț, pentru a nu risca compromiterea rezultatelor victoriilor obținute până în acel moment, prin angajarea forțelor imperiale într-un asediu cu șorți minime de izbândă, cât și direct prin sesizarea faptului că „orașul era atât de puternic încât nu părea să existe nădejdea de a-l cuceri cu armele, iar zidurile erau prea groase pentru a fi sparte” sau că „armata s-a uitat atent la zidurile orașului și le-a găsit greu de escaladat”¹⁰⁴. În schimb, *Fagrskinna* susține categoric că „această cetate era atât de puternică, încât nu mai aveau nicio nădejde să-o asalteze cu armele”¹⁰⁵.

Dintre sursele nordice, *Morkinskinna* oferă cele mai multe detalii cu privire la stratagema concepută de Harald pentru cucerirea orașului. Potrivit relatării acesteia stratagema gândită de șeful vareg, i-a fost împărțită, în primul rând, lui Georgios Maniakes, căruia îi revenea un rol însemnat în punerea ei în aplicare. Știrile transmise de *Morkinskinna* susțin că Harald i-a precizat generalului bizantin că, în cadrul stratagei sale, „primul lucru pe care îl vom face este să oprim astfel de jocuri care sunt obișnuite la bărbați care sunt angajați într-un asediu”, după care „vom monta la distanță un cort din material prețios față de celelalte corturi, cu giruete pe țărui de aur” urmând apoi ca „în fiecare zi, cinci sau șase bărbați ar trebui să meargă la acest cort și să rămână o vreme”, care, pe măsură ce pleacă de la cort, „ar trebui ca întotdeauna să fie mai îndurerați decât atunci când

¹⁰¹*Ibidem*, § 10; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 10; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 10; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

¹⁰²*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 10; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 10; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

¹⁰³*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 10; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 10; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

¹⁰⁴*Morkinskinna*, § 12.

¹⁰⁵*Fagrskinna*, § 51.

ajung”¹⁰⁶. Totodată, continuă el să stabilească detaliile modului de acțiune, „dacă vorbești sau conversezi cu orășenii, așa cum se întâmplă de obicei, mă aștept să vă întrebe de ce sunteți atât de abătut și de ce cortul este întins la distanță de celelalte”, ar trebui să le spuneți „că sunt bolnav și sunt închis întins pe pat acolo, așa cum voi fi într-adevăr”, apoi „vom lăsa să treacă o săptămână în acest fel”¹⁰⁷.

În opoziție cu cele susținute de vechea cronică islandeză, *Saga regelui Harald*, susține că boala lui Harald nu a fost una simulată, ci una reală. În acest sens, saga notează că la puțin timp după sosirea în fața cetății, șeful vareg, „s-a îmbolnăvit, astfel că el se duse în patul lui”, precum și faptul că acesta „și-a așezat cortul departe de restul taberei, pentru că el a simțit că este mai odihnitor pentru el să nu audă zgomotul și râsetele trupelor”¹⁰⁸.

Revenind la știrile cuprinse în *Morkinskinna*, după consemnările din izvor, Harald îi detalia generalului Georgios Maniakes misiunea care îi revenea acestuia în cursul desfășurării celei de-a doua faze a stratagemii. Șeful vareg îi preciza generalului bizantin că „ar trebui să faceți cele mai sumbre chipuri și să spuneți că sunt mort”, apoi ar trebui „să ceri permisiunea de a aduce cadavrul la vreo biserică din oraș”, asigurându-i pe orășeni „că nu vor lipsi de banii în legătură cu înmormântarea, fie sub formă de aur, fie a unor obiecte prețioase”¹⁰⁹. Convins că demersul generalului imperial urma să aibă succes, el îi sublinia acestuia că „bănuiesc că vor permite, pentru că mulți oameni sunt lacomi la bani”, situație în care îi indica lui Georgios Maniakes să crească cererile indicându-i că „atunci ar trebui să cereți ca șazeci de bărbați să însoțească trupul în oraș”, solicitare care, intuia el, era dificil de acceptat, din moment ce-i preciza acestuia că „bănuiesc că nu vor dori să permită asta”¹¹⁰. Odată ce demersul făcut ajungea în acest punct, se pare cel urmărit în realitate, Harald îl instruia pe Georgios Maniakes în sensul că „atunci ar trebui să întrebați dacă doisprezece oameni au voie să intre și să spuneți că nu se obișnuiește ca mai puțini decât doisprezece bărbați să însoțească trupul unui nobil”, fiind sigur că această cerere o „vor permite”¹¹¹. Sigur de faptul că evenimentele aveau să se deruleze conform anticipării lui, Harald îl instruia pe generalul bizantin cum să procedeze în continuare stabilindu-i că „tu ar trebui să pui să se

¹⁰⁶ *Morkinskinna*, § 12.

¹⁰⁷ *Ibidem*.

¹⁰⁸ S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 10 [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 10; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 10; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

¹⁰⁹ *Morkinskinna*, § 12.

¹¹⁰ *Ibidem*.

¹¹¹ *Morkinskinna*, § 12.

construiască un sicriu, dar fără capac pe el”, care să fie, însă, acoperit „*cu cea mai prețioasă țesătură pe care o aveți și procedați de parcă moartea mea vă provoacă o mare durere*”¹¹². În continuare el detalia modul de operare, precizând propriul său rol, arătând că „*dacă se face acest lucru conform instrucțiunilor mele și permit ca doisprezece bărbați să intre în oraș cu trupul, voi fi în sicriu*”, iar atunci „*ar trebui să purtați sicriul pe umeri cu patru bărbați ca purtători și încă doi purtând steaguri*”¹¹³. Șeful vareg solicita în mod expres ca locotenenții lui de încredere, HalldorSnorrason și UlfStallari, să ia parte la acțiune, deoarece le era rezervat un rol important în cadrul ei și recomanda că aceștia „*ar trebui să poarte mantii largi și cămașă de zale pe dedesubt*”, precum și faptul ca „*armata ar trebui să fie complet înarmată, căci ne vom îngrămădi când intrăm pe poarta orașului*”, blocând-o deschisă, astfel că bărbaților „*care merg primii și vor coborî sicriul de pe umeri când vor intra pe poartă*” nu le va fi greu să pună foc¹¹⁴. În ceea ce-l privea pe el însuși, Harald preciza că pe fondul producerii evenimentelor preconizate, „*voi risca să ies din sicriu cât pot de repede*”, fără îndoială, cu scopul preluării conducerii operațiunilor militare din interiorul orașului¹¹⁵.

În tipul pregătirii strategemei, ostilitățile nu au încetat. *Morkinskinna* înregistrează faptul că supuși ironiilor apărătorilor cetății, pentru neputința lor în fața zidurilor acesteia, soldații imperiali au întreprins un asalt de noapte asupra zidurilor. Cu privire la această acțiune, izvorul în cauză, afirmă că atunci „*când noaptea a început să se lase, asediatorii au întreprins un atac asupra orașului pentru că nu puteau îndura batjocurile orașenilor și erau dornici să afle dacă apărătorii erau la fel de puternici și fermi ca zidurile*”¹¹⁶. În pofida faptului că au recurs la „*toate artele războiului care sunt practicate în acest tip de luptă*”, inclusiv folosirea unor catapulte și a altor mașini de asediu, când au constatat că orașul „*era atât de puternic încât nu părea să existe nădejde de a-l cuceri cu armele, iar zidurile erau prea groase pentru a fi sparte*”, soldații bizantini au întrerupt operațiunile militare și „*s-au întors la corturile lor și s-au înghesuit în jurul căpeteniei lor, așa cum fuseseră sfătuiți de el*”¹¹⁷.

Informațiile transmise de *Morkinskinna* aruncă o serioasă dilemă cu privire la seriozitatea acțiunii militare întreprinsă de forțele bizantine. Știrile înregistrate de acest izvor conduc spre concluzia că, în ciuda amplitudinii

¹¹²*Ibidem.*

¹¹³*Morkinskinna*, § 12.

¹¹⁴*Ibidem.*

¹¹⁵*Ibidem.*

¹¹⁶*Ibidem.*

¹¹⁷*Ibidem.*

sale, atacul nu a vizat cu adevărat cucerirea cetății, ci a fost, mai degrabă, doar unul simulat pentru a constata capacitatea de apărare a asediaților și puterea zidurilor. A urmat apoi punerea în aplicare, pas cu pas, a stratagemei concepute de Harald. Aflăm din *Saga regelui Harald* pentru inducerea în eroare a asediaților, susține, „oamenii lui veneau frecvent în grupuri să-l vadă și să-i ceară instrucțiuni”, în așa fel încât să fie văzuți de locuitorii orașului, care „și-au dat seama că se întâmpla ceva neobișnuit în tabăra varegilor”, motiv pentru care „au trimis spioni pentru a afla ce ar putea însemna asta”, care, la revenirea în oraș, „au putut raporta vestea că șeful varegilor era bolnav și de aceea nu au avut loc atacuri asupra orașului”¹¹⁸. Această fază a acțiunii de inducere în eroare a orășenilor asediați „a mai durat o vreme” după care au mers mai departe răspândind vestea că „Harald a devenit mai slab”, context în care „oamenii lui au devenit apoi foarte neliniștiți și abătuți”, iar foarte curând orășenii aveau să intre în posesia veștii că boala comandantului varegilor se agravase atât de mult „încât despre moartea lui se vorbea în toata armata”¹¹⁹. Vechea cronică islandeză, *Morkinskinna*, susține chiar că operațiunea de inducere în eroare a asediaților cu privire la boala și apoi moartea lui Harald ar fi durat „timp de o săptămână”¹²⁰.

La capătul acestui interval de timp, condițiile care permiteau punerea în aplicare a ultimei faze a stratagemei, care să conducă la cucerirea orașului, erau împlinite. În acest scop, continuă *Morkinskinna*, conform indicațiilor primite de la Harald, varegii „le-au povestit orășenilor despre moartea căpeteniei armatei grecești” și le-au cerut să li se permită să-i înmormânteze trupul „într-una din bisericile orașului”, angajându-se ca, în compensație, să facă „o ofrandă bogată”, așa cum se obișnuia „pentru sufletele oamenilor mari”, dar cereau, totodată, și organizarea unor „procesțiuni funerare”, așa cum fuseseră instruiți de comandantul lor¹²¹.

Aspectele prezentate în *Morkinskinna* se regăsesc și în *Fagrskinna* și *Saga regelui Harald*. Prima din cele două surse relatează că oamenii instruiți de Harald au făcut să se afle în oraș „că comandantul armatei împăratului grec a murit” cerând apoi permisiunea „să-i îngroape trupul în oraș”, promițând că vor dărui „mulți de bani, așa cum era obiceiul pentru sufletele oamenilor mari”¹²². A doua sursă, susține că după înscenarea

¹¹⁸S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 10; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 10; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 10; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

¹¹⁹*Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 10; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 10; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

¹²⁰*Morkinskinna*, § 12.

¹²¹*Ibidem*.

¹²²*Fagrskinna*, § 51.

morții lui Harald, varegii s-au dus să discute cu orășenii, pe care i-au informat cu privire la „moartea conducătorului lor”, și le-au cerut clericilor „să-i facă înmormântare în oraș”¹²³. Posibilitatea obținerii unor câștiguri consistente în urma satisfacerii cererii varegilor i-a determinat pe cei care administrau bisericile din oraș și „jinduiau la aurul” varegilor, și-au „oferit bisericile pentru înmormântarea căpeteniei”, deoarece au considerat că „pot câștiga o avere în aur și alte obiecte prețioase”, consemnează *Morkinskinna*¹²⁴. Ca urmare, după discuții cu varegii, orășenii s-au pus de acord cu aceștia, cu privire la „dimensiunile procesiunii funerare”, potrivit căreia „doisprezece bărbați urmau să intre în oraș”¹²⁵. Conform relatării făcute de *Fagrskinna*, când orășenii au aflat de moartea lui Harald, cei care administrau lăcașurile de cult din cetate, fiind „foarte dornici să primească banii, deși urmau să le fie dați de vikingi” s-au angajat într-o adevărată competiție, fiecare oferind „propria sa biserică pentru ca acela să fie dus la el”, considerând că în astfel el ar fi acela „ar primi aurul, argintul și alte obiecte prețioase”¹²⁶. În *Saga regelui Harald* se menționează, de asemenea, că în momentul în care orășenii au luat cunoștință despre oferta varegilor, cum foarte mulți aveau în sarcină administrarea „mănăstirilor sau a altor biserici mari” din oraș, fiecare s-a arătat dornic „să ia acest cadavru la biserică lui”, deoarece erau conștienți de faptul că „o mare ofrandă va veni odată cu el”¹²⁷.

Potrivit înțelegerii stabilite cu varegii, arată *Morkinskinna*, orășenii au ieșit în întâmpinarea procesiunii purtând „cruci și moaște sfinte”, în timp ce varegii „purtau un sicriu nobil pe umerii lor, care era acoperit cu pânză scumpă”, iar purtătorii sicriului purtau „tunici de mătase și pălării largi, ca semn de doliu, dar pe dedesubt aveau coifuri și cămăși de zale”¹²⁸. În același sens se pronunță și *Fagrskinna* în care se arată că clericii din oraș, „au mers în întâmpinarea trupului la poarta cetății, purtând cruci și sfinte moaște și îmbrăcați în veșminte frumoase”, pe când varegii, purtau pe umeri un sicriu, „drapat cu pânză scumpă”, iar cei care formau cortegiul „erau îmbrăcați în haine de mătase cu glugi adânci și cu coifuri și cămăși de zale pe dedesubt”¹²⁹. Ușor diferite sunt, de la un punct, știrile transmise de *Saga*

¹²³S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 10; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 10; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 10; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

¹²⁴*Morkinskinna*, § 12.

¹²⁵*Ibidem*.

¹²⁶*Fagrskinna*, § 51.

¹²⁷S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 10; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 10; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 10; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

¹²⁸*Morkinskinna*, § 12.

¹²⁹*Fagrskinna*, § 51.

regelui Harald, în care se arată că după înțelegerea cu varegii, „o mulțime întreagă de clerici s-au îmbrăcat în veșminte și au ieșit din oraș cu altare și sfinte moaște și au făcut o procesiune frumoasă”, iar varegii au organizat „un mare cortegiu funerar” ducând pe sus sicriul „acoperit cu pânză de mătase fină, cu multe banniere purtate deasupra”¹³⁰.

Evenimentele aveau să se desfășoare așa cum preconizase Harald. *Morkinskinna* relatează că în momentul în care purtătorii sicriului au ajuns „în mijlocul porții orașului, s-a produs, în aparență, un accident în procesiune”, respectiv, aceștia „au aruncat sicriul peste poartă” blocând-o, moment în care „se auzi o trâmbiță lângă poartă”, dând semnalul declanșării atacului, astfel că „armata care era deja complet înarmată și a pornit spre oraș, înghesuindu-se pe poarta de acces”¹³¹. În ceea ce-l privește pe Harald, contrar a ceea ce stabilise anterior, adică de a se preface mort, „acționase ca un purtător”, deoarece, în final, optaseră pentru folosirea unui sicriu gol¹³². Acest lucru i-a permis să ia imediat comanda oamenilor săi, care „s-au repezit cu el la poartă, ucigând mulți oameni neînarmați”¹³³. Varegii, care au pătruns primii în cetate au avut propriile pierderi. În timpul atacului, Halldorr Snorrason, „a fost rănit de o lovitură în față”, precum și toți cei doisprezece purtători ai sicriului, care au fost răniți mai ușor sau mai grav, „în mare parte de pietrele aruncate jos din turnul de deasupra”¹³⁴. Pătrunderea varegilor în cetate a pecetluit soarta acesteia. Rezistența apărătorilor a fost anihilată și comandantul orașului, căreia *Morkinskinna* îi acordă titlul de duce, i s-a predat lui Harald, ceea ce i-a permis acestuia să-și însușească „toată bogăția pe care și-a dorit-o din acest oraș”, pe care el însuși „l-a cedat ducelui” act complet neplauzibil, în opinia noastră¹³⁵.

În termeni aproape identici, prezintă desfășurarea evenimentelor *Fagrskinna*. Această sursă consemnează că atunci când purtătorii sicriului „au ajuns în mijlocul porții orașului, au aruncat sicriul peste poartă”, iar Harald „a sunat din trâmbiță”, dând semnalul atacului general, astfel că „toată armata, care era gata înarmată a ridicat stindardele și a alergat la oraș”¹³⁶. Întrucât Harald însuși s-a numărat printre purtătorii sicriului, a putut prelua, fără întârziere, comanda operațiunilor, „și-a scos sabia, la fel

¹³⁰S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 10 [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 10; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 10; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

¹³¹*Morkinskinna*, § 12.

¹³²*Ibidem*.

¹³³*Ibidem*.

¹³⁴*Ibidem*.

¹³⁵*Ibidem*.

¹³⁶*Fagrskinna*, § 51.

ca toți cei doisprezece oameni care au escortat sicriul, au alergat pe poartă și au ucis acolo mulți oameni care stăteau neînarmați în fața lor”¹³⁷. În timpul luptei „HalldorSnorrason a fost rănit, fiind lovit în față”, după cum și toți cei pătrunși în cetate fuseseră răniți „mai ales din cauza pietrelor care au fost aruncate asupra lor din turn”¹³⁸. În final, susține această sursă, „Harald a ocupat apoi orașul și a luat ce a voit din bogăția lui”¹³⁹.

Fagrskinna contrazice însă afirmația făcută de *Morkinskinna* cu privire la lăsarea cetății în stăpânirea fostului ei conducător, de către Harald. Această sursă afirmă categoric că șeful vareg, „a revendicat posesia orașului pentru împăratul grec”¹⁴⁰. În sfârșit, *Saga regelui Harald* menționează că după ce au ajuns cu sicriul în fața porții cetății, „au aruncat sicriul peste poarta orașului”, apoi varegii au dat semnalul atacului sunând din „toate trâmbițele și au scos săbiile”¹⁴¹. La semnalul primit, întreaga unitate varegă din gardă, afirmă saga, „s-a repezit din tabără complet înarmată și a alergat apoi la oraș cu strigăte și hulituri”, surprinzându-i pe orășenii care ieșiseră în întâmpinarea falsului cortegiu mortuar, astfel că menționează cu destul de multă ironie această sursă, „călugării și ceilalți clerici care ieșiseră la acest cortegiu funerar concurând între ei, dorind să fie primii acolo pentru a primi ofranda, acum au arătat de două ori mai multă râvnă în a se îndepărta cât mai mult posibil de varegi care ucideau pe toți cei din apropierea lor, fie că era cleric sau laic”¹⁴². După victorie, varegi au străbătut și devastat întregul oraș, „ucigând oamenii, jefuind toate așezămintele din oraș și luând din acesta o imensă bogăție”¹⁴³. Continuând elogierea lui Harald, atât *Morkinskinna*, cât și *Fagrskinna* susțin că acesta „a adăugat multe locuri din acest pământ sub stăpânirea împăratului bizantin” înainte de a reveni la Constantinopol¹⁴⁴. La rândul ei, *Saga regelui Harald* afirmă că Harald „a petrecut multe ierni în aceste expediții, care tocmai a fost descrise, atât în Serkland, cât și în Sicilia”¹⁴⁵.

¹³⁷ *Ibidem*.

¹³⁸ *Ibidem*.

¹³⁹ *Ibidem*.

¹⁴⁰ *Ibidem*.

¹⁴¹ S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 10; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 10; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 10; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

¹⁴² *Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 10; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 10; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

¹⁴³ *Ibidem*; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 10; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 10; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 5].

¹⁴⁴ *Morkinskinna*, § 12; *Fagrskinna*, § 51.

¹⁴⁵ S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 11; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 11; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 11; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 6].

Din punctul nostru de vedere, știrile referitoare la acțiunile lui Harald Sigurdarson în timpul campaniei din Sicilia nu pot fi considerate ca fiind lipsite de veridicitate în totalitatea lor. Chiar dacă admitem că în marea lor majoritate ele sunt exagerate și au un caracter encomiastic, fiind menite să-l glorifice pe Harald, ajuns rege al Norvegiei, considerăm, totuși, că parțial acestea au la bază relatările despre faptele de arme ale acestuia, așa cum au fost ele făcute, în mod elogios, de colaboratori apropiați de-ai lui, din timpul șederii în Imperiul Bizantin, sau chiar de el însuși.

În sprijinul opiniei noastre aducem câteva informații din lucrarea contemporanului său, autorul bizantin Kekaumenos, care nu are decât cuvinte de apreciere la adresa lui Harald. El afirmă că trimis în Sicilia, Harald merse acolo „și se distinse prin mărețe fapte eroice”¹⁴⁶. Care au fost aceste „mărețe fapte eroice”, nu știm, deoarece Kekaumenos nu le nominalizează. Credem, însă, că, cel puțin, în parte, autorul bizantin le are în vedere pe cele prezentate, cu exagerările pe care le-am semnalat, în izvoarele nordice. În semn de apreciere a acțiunilor sale din timpul campaniei, „când Sicilia a fost cucerită”, continuă autorul bizantin, și Harald „s-a întors cu trupele sale la împărat”, acesta „i-a acordat titlul de *manglabites*”¹⁴⁷. În urma primirii acestui titlu, Harald era inclus în *manglabion*, unitatea de gardă personală a basileului.

Considerații finale. În vara anului 1034, după aproape patru ani petrecuți în slujba marelui cneaz de Kiev, Iaroslav, prințul norvegian, Harald Sigurdarson, însoțit de 500 de luptători varegi, intră în serviciul Imperiului Bizantin. Războinicii varegi, încadrați ca mercenari în garda imperială, sunt puși sub comanda lui Harald.

În toamna aceluiași an, unitatea de varegi comandată de Harald participă, sub comanda generalului bizantin Georgios Maniakes la o campanie navală, împotriva piraților arabi din Africa de Nord și Sicilia care devastau insulele bizantine din Marea Egee și coastele Asiei Mici. Deși tânăr, în vârstă de 19 sau 20 de ani, Harald face dovada unor reale calități militare și de comandant, fapt care-i aduce recunoașterea neoficială de comandant din partea luptătorilor nordici din gardă. Cel mai probabil, la finalul campaniei, poziția obținută de Harald primea confirmare oficială, el devenind comandantul tuturor varegilor din garda imperială.

Sub comanda lui Harald, varegii participă la o serie de campanii și acțiuni militare în cadrul cărora prințul norvegian a continuat să se remarce.

¹⁴⁶Kékauménos, *Conseils et récits*, VII; [sau edițiile: Cecaumeno, *Consejos*, XV.8.v; Kekaumenos, *Advice and Anecdotes*, VII: The story of Harald].

¹⁴⁷*Ibidem*; [sau edițiile: Cecaumeno, *Consejos*, XV.8.v; Kekaumenos, *Advice and Anecdotes*, VII: The story of Harald].

Asemenea campanii au fost organizate în estul Anatoliei și Siria, în 1035-1036 sau 1036-1037, inițial sub comanda lui Georgios Maniakes, ulterior sub cea a comandantului gărzii imperiale; pentru anihilarea invaziilor pecenege din Peninsula Balcanică din primăvara anului 1036; împotriva arabilor din Sicilia, în 1038-1040, sub comanda aceluiași Georgios Maniakes; în 1041 sub comanda împăratului însuși, pentru înăbușirea revoltei bulgarilor, condusă de Petros (Petăr) Delianos.

Potrivit unor surse nordice, precum *Morkinskinna*, *Fagrskinna*și *Saga regelui Harald*, la revenirea din campania din Sicilia, un detașament format din varegi, comandat de Harald, ar fi asigurat paza și protecția unor persoane de rang înalt în timpul unui pelerinaj la Ierusalim și la Locurile Sfinte¹⁴⁸. Acțiunea, care rămâne destul de incertă, ar fi putut avea loc între anii 1036 și 1038, fără a putea fi exclusă, însă nici posibilitatea ca prezumtiva deplasare în Palestina să fi avut loc între 1040 și 1041, așa cum susțin izvoarele nordice.

Campania în care Harald s-a făcut din nou remarcat, cu deosebire, a fost cea din Sicilia, din 1038-1040, împotriva arabilor. Din nou varegii din garda imperială, comandați de acesta, au operat sub comanda generalului Georgios Maniakes, conducătorul expediției. În timpul campaniei în cursul căreia forțele imperiale au avut de asediat o serie de cetăți puternic fortificate, Harald s-a făcut remarcat prin inițiativă și ingeniozitate. El a conceput și apus în practică, cu luptătorii săi o serie de stratageme care iau

¹⁴⁸*Morkinskinna*, § 13; *Fagrskinna*, § 51; S. Sturlusson, *Haralds saga*, § 11-12; [sau edițiile: S. Sturlusson, *King Harald's Saga*, § 11-12; S. Sturlusson, *Saga of Harald*, § 11-12; S. Sturlusson, *Saga regelui Harald*, § 6]; Cf. J. Skylitzès, *Empereurs*, § Romain Argyros, 14; [sau ediția: J. Skylitzes, *Synopsis*, § 18.14]; Cf. YahyaibnSa'id, *Histoire de YahyaibnSa'idd'Antioche*. Éditioncritique du texte arabe préparée par I. Kratchkovsky et traductionfrançaiseannotée par FrançoiseMicheau et G. Troupeau, în „Patrologia Orientalis”, t. 47, fasc. 4, nr. 212, Brepols/Turnhout, 1997, pp. 531-535; Cf. Glycae, M., *Annales*, recognovitImm. Bekkerus, Bonnae, MDCCCXXXVI, p. 583; Cf. M. Psellos, *Chronographie*, III.VIII; [sau edițiile: M. Psello, *Imperatori di Bisanzio*, III.8; M. Psellus, *FourteenByzantineRulers*, III.8; M. Psellos, *Cronografia*, III.8]; Cf. F. Wüstenfeld, *GeschichtederFatimiden-Caliphen. NachArabischenQuellen*, Göttingen, 1881, p. 224, 228; Cf. Schlumberger, G., *L'ÉpopéeByzantine à la fin du dixième siècle*, p. III. *LesporphirogènesZoé et Théodora. Règne des Constantin VIII, de Zoéavec son premiere mari Romain III Argyros, son second mari Michel IV le Paphlagonien, son filsadoptif Michel V le Kalaphare, sa soeurThéodora son troisième mari, enfin Constantin IX Monomaque, de Théodoraseule de Michel VI Stratiotikos, avenementd'IsacComnène, 1025-1057*, Paris, MDCCCXV, p. 23; Cf. De LacyO'Leary, *A ShortHistory of theFatimidKhalifate*, London-New York, 1923, p. 191; Cf. S. Blöndal, *op. cit.*, p. 64-65; Cf. K.E.F. Thomson, *RelationsbetweentheFatimidandByzantineempiresduringtheReign of theCaliph al Mustansirbi'allh, 1036-1094/427-487*, în „Byzantineand Modern Greek Studies”, 32, 2008, 1, pp. 53-54.

permis cucerirea unor cetăți a căror asediere ar fi necesitat mult timp și ar fi condus la pierderi însemnate din rândul forțelor imperiale.

În semn de apreciere a acțiunilor sale din timpul campaniei, la revenirea din Sicilia, împăratul i-a acordat prințului norvegian titlul *demanglabites*. În urma primirii acestui titlu, Harald era inclus în *manglabion*, unitatea de gardă personală a basileului. Prințul norvegian ajungea, astfel, în proximitatea acestuia și a puterii imperiale bizantine.

***THE NORWEGIAN PRINCE HARALD HARDRADAIN THE SERVICE
OF BYZANTIUM (1034-1043). MILITARY STRATAGES USED IN THE
MILITARY CAMPAIGN IN SICILY (1038-1040)
-abstract-***

Keywords: Harald, Michael IV, Georgios Maniakes, Petros (Petar) Delianos, Varangians, Imperial Guard, Byzantine Empire, North Africa, Sicily, Anatolia, Syria, Aegean Sea, Asia Minor, manglabites, manglabion

In the summer of 1034, after nearly four years in the service of the great prince of Kiev, Yaroslav, the Norwegian prince, Harald Sigurdarson, the future King Harald III Hardrada (1046-1066), accompanied by 500 Varangian warriors, entered the service of the Byzantine Empire. Varangian warriors, who were mercenaries in the Imperial Guard, are placed under Harald's command.

In the autumn of the same year, Harald's command unit of Varangians participated, under the command of Byzantine General Georgios Maniakes in a naval campaign, against Arab pirates in North Africa and Sicily, who had devastated the Byzantine islands of the Aegean Sea and the coast of Asia Minor. Harald, 19 or 20, is required by his military and organizational qualities. The Varangians on the guard recognize him, silently, as their leader. At the end of the campaign, Harald is appointed their commander.

Under Harald, the Varangians participate in a series of military campaigns and actions where the Norwegian prince continued to stand out. Such campaigns were organized in eastern Anatolia and Syria, in 1035-1036 or 1036-1037, initially under the command of Georgios Maniakes, later under the command of the Imperial Guard; for the annihilation of the Pechenegs of the Balkan Peninsula in spring 1036; against the Arabs of Sicily in 1038-1040, under the command of the same Georgios Maniakes; in 1041 under the command of the Emperor himself, for the suppression of the Bulgarian uprising, led by Petros (Petar) Delianos. By 1036-1038 or even 1040-1041, a detachment of Varangians, commanded by Harald,

would have provided security and protection for high-ranking persons during a pilgrimage to Jerusalem and the Holy Places.

The campaign in which Harald remarked, in contrast, was that of Sicily, from 1038-1040, against the Arabs. Once again, the Varangians of the Imperial Guard, commanded by him, operated under the command of General Georgios Maniakes, leader of the expedition. During the campaign during which the imperial forces had to besiege a number of heavily fortified strongholds, Harald made himself known through initiative and ingenuity. He conceived and put into practice, with his fighters, a series of stratagems that allowed the conquest of cities whose siege would have taken a long time and led to considerable losses among the imperial forces. In recognition of his merits during the campaign, upon his return from Sicily, Michael IV gave the Norwegian prince the title of *manglabites*. After receiving this title, Harald was included in the *manglabion*, the Emperor's personal guard unit, thus reaching his proximity.